बुक पोस्ट प्रकाशित सामग्री

गुरुकुल पत्रिका/वार्षिक विवरण/प्राकृतिक एवं भौतिक विज्ञान शोध पत्रिका

रजि० संख्या एल० 9277

सेवा में, ______________________________

____

____

व्यवसाय प्रबन्धक
गुरुकुल काँगड़ी विश्वविद्यालय
हरिद्वार-२४६४०४

गि॰ ८

रेवकार्त्तिक्यां गङ्गा ... पुष्करे वाथ वैशाखे देहावसीदिने कार्त्तिक्यां पुष्करे

प्रयागे न वह्निमन्यो वै ... श्रीरामनवमीदिने २३ ...दानतः स्नानं जन

गिनं भवनीह द्विजोत्तम २४ तत्तत्फलमवाप्नोति गिरौ गोवर्द्धने वरे २५ गोविंदकुंडे विषादे यः स्ना

स सा हृष्यं मैथिलेंद्र न संशयः २६ अश्वमेधसहस्राणि राजसूयशतानि च मानसीगंगापानस्य न भ

कृतः साक्षात् गिरिराजस्य दर्शनं स्पर्शनं च तथा स्नानं न ततोऽप्यधिको भुवि २८ न मन्यसे चेन्मां प्रश्नम

शिलासुस्पर्शनं कुरु स सा हृष्यतां गतः २९ ॥ इति श्रीमद्गर्गसंहितायां गिरिराजखंडे गिरिराजमाहात

श्रीनारद उवाच इति श्रुत्वा सिद्धवाक्यं ब्राह्मणो विस्मयं गतः पुनः पप्रच्छ तं राजन् गिरिराजप्रभाववि

निवेश्योऽहं धर्मो वैश्यपत्नी महान् आवाल्यात् द्यूतनिरतो वित्तगो ह्रीविशारदः २ वेश्या संगः कुकर्मा

पित्रा भार्य्ययापि भर्त्सितोऽहं सदा द्विज ३ एकदा तु मया विषपिततैः सारदानतः मारितौ च तया भार्य्या

त्वा तद्धनं सर्वं वैश्यया सहितेन वै दक्षिणां सां च गतवान् स्पर्ककर्मा तिनिर्दयः ५ एकदा तु मया वे

स्वना हि मया पापी मारितः शतशो नरः ६ धनलोभेन मो विप्र बलहत्याशतं कृतं तत्रिहस्या वैश्यप

एकदा मां समानेतं मृगान्हंतेव नैगतं सर्पो दष्टा मदास्यहोद्दष्टे मो निधनं गतं ८ संनात्र मुद्गरैर्घोरैर्य

मां नरकं निस्वमहापातकिनेवले ९ चतुराशीतिलक्षाणां नरकानां पृथक्पृथक् वर्षं वर्षं निपतितो नि

मतं स्वमा रणेवर्षैः प्राप्तोऽहं कर्मवासितं दशावारं शूकरोऽहं व्याघ्रोष्टे समजन्मसु ११ उष्ट्रोऽहं जन्मशतकं महि

हं जन्मसाहस्रं मारितो दुष्कमानवैः १२ एवं वर्षायुतं तेन निर्जने विपिने द्विज एतस्मिन्नद्दशो जातो विव

णिगृहस्य देहं वै समारुह्य व्रजं गतः हे दावनस्य निकटे यमुनानिकटात् कुमात् १४ स्वकृतिनायधिहृ

गतस्तोकुर्वत्तुरंगशाहं कृत्वा वानितं भुवितिनः आययौ सम्म्लेच्छराजन्म्लास्तत्रास्थितस्य च ८ गिरिराजो भ
वतं गिरिराजशिलास्पर्शात्यक्त्वा सो गतसीतनुं ९ पद्मपत्रविशालाक्षः श्यामसुंदरविग्रहः वनमाली
त्विनः १० वंशीधरो वेत्रहस्तः कामदेवस्तु वापरः भूत्वा कृतांजलिर्विप्रं प्रणनाम पुनः पुनः ११ सिद्ध उवाच धन
त्राणपरायणः त्वयापि मोविनोद्दैवे गतस्म त्वान्महामते १२ पाषाणस्पर्शमात्रेण कल्याणांमेव भूवहन् नके
र्यो स्तितयाविना १३ ब्राह्मण उवाच विस्मितस्तव वाक्यैर्हं नत्वां मोचयितेत्नमः फलं पाषाणसंस्पर्शे
सिद्ध उवाच गिरिराजो हरे रूपं श्रीमान्गोवर्द्धनो गिरिः तस्य स्पर्शनमात्रेण नरो याति कृतार्थतां १४ गं
भते नरः तस्मात्कोटिगुणं पुण्यं गिरिराजस्य दर्शने १५ पंचवर्षसहस्राणि केदारे पतपः फलं तत्गो
मलयाद्रौ स्वर्णभारदानस्यापि च यत्फलं तस्मात्कोटिगुणं पुण्यं गिरिराजे हि मासिकं १६ पर्वते मंडल
स याति विस्मृता ह्यूष्णं पुरुकः पापशालेरपि १७ तस्मद्देहि नरो याति गिरिराजस्य दर्शनात् गिरिराजसम
त्रय्यातू कस्य हल्यस्तत्यादेवगिरेः पुनः यात्रायां सभते पुण्यं समस्तायाः भुवः फलं १८ गिरिराजस
गिरिराजसमं तीर्थं न भूतं न भविष्यति १९ श्रीशैले दशवर्षाणि कुंडे विद्याधरे नप स्नानं करोति सकृती
६ गोवर्द्धने पुच्छकुंडे दिने कं च स्नानं कृत्वा नरः कोटियज्ञफलं साक्षात्सएव मे तिन संशयः २० यं कदाद्रौ वारि
कृत्वा सुसमे यं नरो नाकपतिर्भवेत् २१ गोवर्द्धने स्मिन्यो यज्ञं कृत्वा दत्वा स्वदक्षिणां नाके परं स हिनाथं
चक्रूटे पयस्विन्यां श्रीराम [illegible] मीदिने पारियात्रे त्नतीर्थायां वेदशाखे स्यादिजोत्तम २२ कक्कमाद्रौ पूर्णिमा
कौले च सममम्यां स्नानेद [illegible] ट गुणितं भवति स्यं दिमा ते गोवर्द्धने तन स
[illegible] हे मा या पुर्णा [illegible] कारुद्रेवेरविग्रहे २३ चंद्रग्रहे तत्काशीवे

श्रीभा० र० द० स्कं० ११ अ०

गता यशोदा सुतमादेहं क्रीडंतं बालकैः सह ६ आगच्छ कृष्ण रामात्र भुक्त्वान्नं प्रियमातयोः देहि बाला १८
न् गृहान्यातस्तवाद्य वै भोक्तुमर्हथः ७ श्रीशुक उवाच अथ भूरिमहोत्पातान् गोपाः कृतमंत्रणम् आरोप-
नं दत्वा गोपानुत्थातुमिच्छतां धुना ८ बालकानां व्रजेद्गुः वृंदावनं यास्यामहे वयम् इति मंत्र्य पुरस्कृत्य शा
लादीन्ययुर्यथा तदा ९ गोप्यो जगुर्यशोदाद्या यशोदा रोहिणी युताः वृंदावनं समाविश्य गोपा वासं संचच
क्रिरे १० रामकृष्णौ स्वकालेन वत्सपालौ बभूवतुः चारयामासतुर्वत्सान्वेणुं वादयतः क्वचित् ११ क
दाचिद्यमुनातीरे क्रीडतोर्दैत्य आगमत् तं वत्सरूपिणं दृष्ट्वा कपित्थाग्रेऽक्षिपद्धरिः १२ ततोऽस्य पतितं बा
लाः साधु साध्विति वादिनः तौ वत्सपालकौ वत्सांश्चारयंतौ विचेरतुः १३ कचिद्वत्सान्पाययित्वा यमुने
यमुनोदकं तत्रागत्य बको नाम ग्रसन्कृष्णं ददाह सः १४ तालेन तस्य बकस्यैवं चंचुर्दंतौ ततोऽच्युत बकं दा-
रयत्कृष्णस्तु उयोरीडिरे हराः १५ बालास्ते व्रजमागत्य तज्जगुस्ते च विस्मिताः एवं विहारैः कौमारैर्जह व्रजवासिनः ५पं=
तुः क्रीडनादिभिः १६ ॥ इति श्रीभागवतरहस्ये दशमस्कंधे एकादशोऽध्यायः ११ ॥
श्रीशुक उवाच कृष्णः कचिद्वनाशनाय समपश्चादिर्बहिर्गतः विजड्डुर्बालकास्तत्र मुसंतो न्यान्यमेवच १
शिक्यादीं क्षिपुः केचित्केचित्तंत्स्पृश्य रेमिरे केचिद्रूपं बकादीनां धृत्वा क्रीडां विचक्रिरे २ अघो नाम
वत्सनाशपापवलु- टतिशेषः १३ पं= मासुरस्तत्र बहु निष्ठ हर हरिं ति अशेत मार्गे यत्त्सर्व्यो कृत्वा चाजगरं वपुः ३ तं दृष्ट्वा भयदं देहं बालाः स
र्वे ब्रुवन्मिथः कोयं बालान जानीमो बालान्सर्वान्ग्रसिष्यति ४ ग्रसितानेयदा कृष्णो बकवन्नं हनि
ष्यति हरिर्मदा मरं दृष्ट्वा बाला वोढुं मनो दधो ५ मुखे प्रविष्टास्ते बाला गातमस्य न शापि प कृष्णो बाला
नुरक्षामान्दृष्ट्वा [illegible] रोऽभवत् ६ खलस्य निधनं चिंत्य तस्यांतं डेगविशद्धरिः हाहेति चक्रुर्मुर्देवाः
कंसाद्याः हर्षमागतान् [illegible] तच्छ्रुत्वा तत्कलेवरं कृष्णोऽवर्धत स्यास रोधनतः दुःखी दैत्यो भवत्तस्य ब्रह्मरंध्रेण दा
हरिः विनिर्भिद्यम [illegible] मूर्ध्नैव बहिर्गतः ८ तेन मार्गेण गोबाला निर्गता हरिजीविताः दैत्यस्ये॥

तिर्यगतं कृष्णं देवा ह[...]पुष्पैस्तदा ९ ब्रह्मागतो विराजत्र श्रुत्वा तद्विस्मयं गतः हरेः कौमारजं कर्म प्रोक्तः पौ
गंडके व्रजे १० अम[...]स्यनो विचित्रा गतिः स्याद्यतो सताम् सूत उवाच स्वरातश्चरितं श्रुत्वा भूयोऽपृच्छ॥
त्परीक्षितः ११ रा[...]च हरेः कौमारजं कर्म कथं पौगंडकेऽब्रुवन् एतद्विस्मरतो ब्रूहि शुकः प्रोवाच तं प्र
ति १२ ॥ इति श्रीभागवतरहस्ये दशमस्कंधे द्वादशोऽध्यायः १२ ॥

श्रीशुक उवाच साधु पृष्टं त्वया राजन् भावोऽयं मनीषिणाम् अघात्त्रातान्वदिन्नो राजन्नीत्वा वत्सपाल
कान् १ नदीपुलिनमानीय भगवानिदमब्रवीत् अस्माभिरत्र भोक्तव्यं वत्साः सर्वे चरंत्विह २ बुभु
क्षवो बालकाः सर्वे विविक्षुः परितो हरिम् सर्वे हसंतः क्रीडंति बुभुजे च स्वयं हरिः ३ भुज्यमानेषु बालेषु
वत्सा दूरं गता वने कृष्णो दृष्ट्वा भयत्रस्तान्बालांस्तान्नेतमाययौ ४ श्रीशुक उवाच ब्रह्मा कृष्णमहि
द्रष्टुमागात्य वत्सवत्सपान् नीत्वा स्वांतर्दधौ कृष्णोऽदृष्ट्वा सर्वान्वनेतदा ५ सर्वविधिकृतं ज्ञात्वा चात्मान
प्रभयार्पितम् तस्मात्त्वेषां मुदं कर्तुं चकारानल्पनंदन ६ वत्सान्बालान्स्वगेहे निवेश्य स्वगृहं गतः
वत्सेभ्यो बालकेभ्यश्च दृष्ट्वा हर्षेण मातरः ७ स्तनं कृष्णे मातृणां गोपीनामपूर्ववत् एवमब्दं स
क्रीडित्वा सरामो वनमाविशत् ८ गोवर्द्धनाद्रौ दृष्ट्वा गावो वत्सांस्तु हरतः तत्र शीघ्रं समागत्य दुग्धं
वत्सानपाययन् ९ गोपास्तु तदपायाभ्यो वत्सैर्दृष्ट्वा हृष्टः सतान् सर्वे गोपैर्व्रजं नीता रामो मोहमुपा
गतः वैसस्थै बालिमा पश्यंतो मेऽपि विमोहिनी चिंतयित्वा ज्ञाननेत्रेण सर्वं कृष्णं ददर्श सः १० वत्सा
वेत्सापि कं सर्वं ब्रह्मापि सकलं हरिम् ११ दृष्टेऽत्रुटिमात्रेण वर्षांते गोकुले तदा राजन्ब्रह्मा तदा देवं
मोहितो हरिमायया यावंतो बालका वत्सा मायया स्थापिता मया १२ सत्याः के ये मयानीताः क्रीडं
तो येऽप्यविस्मृता हरिं संमोहयन्ब्रह्मा स्वयमेव विमोहितः १३ अजस्य पश्यतस्तत्र सर्वे ह्यासंश्चतु
र्भुजाः कृष्णलक्षणसंयुक्ताः सत्यज्ञानादिमूर्तयः १४ एवं दृष्ट्वा सकृद्ब्रह्मा सर्वांस्तत्सीव भूव सः त

अघासुरात् ५ पं॰

परब्रह्मात्मनः १ पं=

नउन्मील्य शनैर्नेत्रे प्राचष्टे दंसहात्मना ७ पश्यन्वनेचचिन्वंतं ग्रासपाणिं हरिं तया शनैः शनैः सदु-
त्थायतत्रावहरिमात्मभूः १६ ॥ इति श्रीभागवते रहस्ये दशमस्कंधे त्रयोदशोऽध्यायः १३ ॥
श्रीब्रह्मोवाच नौमि त्वां देवदेवेशं शंखजादिकृतभूषणं तेमहिं त्वं न जानंति जना ये त्वां भजंति च १ ते
जितोसि विना भक्तिं भजतां श्रम एव च गतिं पुरेहाच्युत ते बहवो योगिनो गताः २ यत्नैः गुणस्य महि-
मा ज्ञातं योग्यो मलामभिः सगुणस्य गुणान्मातं न शक्तोस्तीह ते प्रभो कोपि यस्ते नमस्कृत्य जीवत्ये-
व स मुक्तिभाक् ३ वितत्य मायां यामिच्छामि द्रष्टुं ते वैभवं प्रभो मद्दृत्यश्च इति मां ज्ञात्वा त्वं तमस्व रजोमु-
वम् ४ पंचभूतात्मकः क्वाहं क्वायं ते महिमा प्रभो त्वत्कृतो जगत्सर्वं सर्वतः पात्यहं प्रभो मातृव-
न्मे परार्धं त्वं तमस्व जगदीश्वर मन्नाभेरभवं द्रष्टा न मृषा वामिष भवेत् त्वत्कृतो जगत्सर्वं यथा
भातितथावहिः ६ माया त्वं त्वस्य मे द्रष्टुमेकोसि प्रथमं यतः ततः सवत्सा बालाश्च त्वमेवासि जन-
र्दनाः ७ सृष्टिस्थितिविनाशानां हेतुभूतस्त्वमस्य च को वेत्त्यूती स्त्रिलोक्यां ते त्वयीदं सदिवास्ति भो
८ एकस्त्वं सकलात्मा ने येप स्वप्नं ततं जिते अज्ञानात्सकलं जातं ज्ञानात्सर्वं प्रलीयते ९ एवं ब्रह्म-
विधेर्वेरप्रकारः स्तुतिमात्मभूः कृष्णस्य देवदेवस्य मायेशस्य महात्मनः १० एतत्ते कथितं कर्म-
कौमारे हरिणा कृतं एवं विहारैः कौमारैः कौमारं जहतुर्व्रजे ॥ ११ ॥ इति श्रीभागवते रहस्ये
दशमस्कंधे चतुर्दशोऽध्यायः ॥ १४ ॥
श्रीशुक उवाच पशुपालसंमतौ रामकृष्णौ पौगंडवयःस्थितौ तदा पशूंश्चरन्कृत्य क्रीडार्थं वनमायेतु
१ हरिस्तं सबलो [illegible] नं पुष्पादिभिर्युतं कूजितं कोकिलाद्यैश्च वनं तं मनोदधौ फलाद्यैर्नमि-
तान्दृष्ट्वा वृक्षान्[illegible]ब्रवीत् २ श्रीकृष्ण उवाच नमंति पादौ मे वृक्षा यशो गायंति ते लिनः अत्रैवान्द-
यंति नृत्यंति [illegible]मासृज ३ श्रीशुक उवाच एवं वने पशूंश्च कृष्णश्चारयन्नायतिक्वचित् ४

कलक्वैर्हसि[illegible]चरन्नतिहासयन्क्वचित् क्वचित्सम्भूतान्हसयति क्वचिद्धि श्रममागतः ५ श्रीदामा
द्याः सखायस्ते[illegible]प्यहरिमब्रुवन् रामकृष्ण विहारोस्ति वनं तालालिसंकुलम् ६ तत्र दैत्येन रुद्धा-
नि फलानि सरयू[illegible]च विघ्नेते भुक्त्वा सर्वाणि फलानि तानि यच्छनः ७ रामकृष्णौ वनं प्राप्तौ सबालौ
सबलस्ततः फ[illegible]लानि पातयामास बाहुभ्यां रासभो ध्वनिम् ८ फलानां पतनं श्रुत्वा तत्रागत्याह
तद्बलम् द्वाभ्यामरत्निपादाभ्यां काशाहृत् परिमोचयन् ९ तं गृहीत्वाथ निपत्याले स रामः पातनाद्धा-
दे तालाश्च कंपिरे सर्वे बाधवा थेनुकस्य ये १० अभ्यधावंश्च हन्तुं तं दृष्ट्वा तान्याहितो हरिः गृहीत
चरणान्सर्वान्बलेनैव नराधिप बलश्च तरुणा राजे शुभम् राज फलादिभिः ११ पुष्पाणि शुभ्रदे-
वाभक्तयित्वा फलानि च व्रजं जगाम शनकैः कृष्णो बालबलान्वितः १२ गोप्यो दृष्ट्वा मुदं प्रापुः कृ-
ष्णरामौ ततस्तौ स्नात्वा वसित्वा नीवीं च भुक्त्वान्नं शयनं गतौ १३ ततोपरेद्यो विना रामं कालिंदीम
गवान्हरिः विषदुष्टं जलं पीत्वा गावो गोपाश्च ते मृताः १४ दृष्ट्वा सर्वान्मृतान्कृष्णः स्वदृष्ट्यामृतमजीव
यत् अन्वमंसत ते सर्वं उत्थाय यातुग्रहं हरेः ॥ १५ ॥ इति श्रीभागवतरहस्ये दशमस्कंधे पंचदशो-
ध्यायः ॥ १५ ॥ ❖ ❖ ❖
श्रीशुक उवाच कृष्णः कंसेन हि नादुष्टं दृष्ट्वा हि मुदवामयत् श्रीराजोवाच सर्पवद्दुष्टगावा संन्य-
रक्षद्भगवान्कथं १ कथ्यतां कृपया देव कस्तं प्येतामृतं जयन् श्रीशुक उवाच कालियसर्पद ॥
स्त्वासीत्कालिंद्यां विषदूषितं जलं पीत्वा म्रियन्ते च तीरगाः प्राणिनो नृप २ तेन दुष्टां नदीं वीक्ष्य न-
दीमभ्यपतद्धरिः तच्छ्रुत्वा सर्प आगत्य ददंश पादं च च्छादतम् ३ छादितं च हरिं दृष्ट्वा गोपास्तत्र वि-
चुक्रुशुः गृहे स्म भूवं महोत्पाता विना रामं गतं हरिम् ४ श्रुत्वा ते दुःखिताः सर्वे किंचनोवाचता ॥
नलः हरिं द्रष्टुं गता गोपाः कृष्णपादैर्नदीतटम् ५ सर्पेणापीडितं कृष्णं गोपाश्च पतितांस्तथा ॥

...हमान् यद्यत्कृतं धार्तराष्ट्रैर्गरदानादिकर्म च २ पृथा १५
...भगिन्यो मे पितरो नः स्मरंति भो ३ बालकैः शोचमाना
...केन मत्कृते महात्मने ४ श्रीशुक उवाच रुदती सा स्मरत्कृ
...मभ्येत्य शावदत्सो हृदोदितम् ५ अक्रूर उवाच भ्रातर्युपरते पांडौ
...लयन्भूमिं श्रेयः कीर्तिमवाप्स्यसि ६ तथान्यथा दुःखप्राप्तिस्तस्मात्
...तात्त्वस्माति सकलं जगत् ७ यस्त्वपुत्रात्यधर्मेण तं त्यजंति सुतादयः
...त्मानसमंजस ८ धृतराष्ट्र उवाच यत्त्वं वदसि तत्सत्यं नैतत्तिष्ठति मे हृदि
...कः करोत्यन्यथा विधिं ९ यः सृजत्यतिपातीदं तस्मै भगवते नमः श्रीशुक उ
...व कृत्वा मतिं ज्ञातिमार्येषु नर्यः पुरीमगात् १० आचख्यौ रामकृष्णाभ्यां धृतराष्ट्रस्य चेष्टितम्॥
११ ॥ इतिश्रीभागवते महापुराणे दशमस्कंधे एकोनपंचाशत्तमोऽध्यायः ॥ ४९ ॥ ❖ ❖ ॥

श्री:पातु।

9

ॐ ह्रां ह्रीं ह्रौं सः सूर्याय स्वाहा

ॐ श्रां श्रीं श्रौं सः सोमाय

ॐ क्रां क्रीं क्रौं सः कुजाय

ॐ ब्रां ब्रीं ब्रौं सः बुधाय

ॐ ज्रां ज्रीं ज्रौं सः बृहस्पतये

ॐ द्रां द्रीं द्रौं सः शुक्राय

ॐ प्रां प्रीं प्रौं सः शनैश्चराय

ॐ भ्रां भ्रीं भ्रौं सः राहवे

ॐ स्रां स्रीं स्रौं सः केतवे

10